

Seregélyes, 1886. november 18. – Budapest, 1967. november 9.

Értelmiségi családban született, apja állatorvos volt. Az eperjesi evangélikus jogakadémián tanult, 1910-ben a kolozsvári Királyi Magyar Ferenc József Tudományegyetemen jogtudományi doktori oklevelet szerzett, 1914-ig különböző ügyvédi irodákban dolgozott. Az első világháború kitérője után behívták katonának, az orosz fronton hadnagyi rangban szolgált, 1915. novemberben hadifogságba esett, a tomszki hadifogolytáborban tartották fogva, ahol bekapcsolódott a kommunista szervezkedésbe, 1916-tól az Orosz Kommunista (bolsevik) Párt tomszki szervezetének tagja lett. 1917-től a Vörös Hadsereg hadifoglyokból szervezett ún. internacionalista hadosztályában zászlóalj-, majd ezredparancsnokként részt vett a polgárháborúban. 1918. októberben Magyarországra visszatérve a fegyveres testületeknél történő agitációjával jelentős szerepet játszott a kommunista párt szervezőmunkájában, 1919. november 24-én a Kommunisták Magyarországi Pártja alapító tagja. 1919. február 21-én a párt több vezetőjével együtt a rendőrség letartóztatta. 1919. március 21-én, a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásakor szabadult a Gyűjtőfogházból. A proletárdiktatúra idején előbb a Hadügyi Népbiztosság Szervezési Osztályának vezetője, majd 1919. április-júliusban a budapesti Vörös Őrség, májustól egyidejűleg a Vörös Hadsereg VI. hadosztályának politikai biztosa volt a román fronton. A Vörös Hadsereg északi hadjárata következtében visszafoglalt felvidéki területeken kikiáltott Szlovák Tanácsköztársaság hadügyi népbiztosa 1919. június 16. és 30. között, júliustól a Vörös Hadsereg főparancsnokságának politikai biztosa. 1919. augusztusban Bécsbe emigrált, az emigrációban pártbeli frakcióharcok során Kun Béla hívének számított. 1920–1921-ben a lengyel-szovjet-orosz háború idején, Kárpátalján sztrájkok és szabotázsok szervezésével a lengyel csapatoknak okozott utánpótlási nehézségeket. 1921. februárban egy közép-németországi fegyveres felkelés előkészítése céljából Németországba utazott, de letartóztatták és kitoloncolták a Szovjetunióba. 1922 decemberétől a Népgazdasági Tanács moszkvai ún. Fűtőanyag Főigazgatóságán az Országos Olajszindikátus Revíziós Bizottságának elnöke. 1930-tól vezető szerepet játszott a magyar kommunista emigráció életében, a helybeli magyarok Sarló és Kalapács c. politikai és szépirodalmi lapja szerkesztőbizottságának tagja, 1931-1933-ban felelős szerkesztője. A spanyol polgárháború idején, 1936. októbertől a 12. brigádban Zalka Máté helyettese, a 15. spanyol hadosztály vezérkari főnökeként, majd a 11. nemzetközi brigád parancsnokaként álnéven a köztársaságiak oldalán harcolt. 1939. februárban, Franciaországba menekült, internálták az Argeles-sur-Mer-i táborba, 1939. májusban szervezkedés miatt Colliere várába vitték, 1940. novemberben szovjet állampolgárként, a Szovjetunió vichyi főkonzulja közbenjárására térhetett vissza Moszkvába. 1941. augusztustól partizánképző tiszt 1942. februárig, majd a Moszkvai Rádió magyar nyelvű osztályának főszerkesztője, 1942 októberétől. 1945. szeptemberben visszatért Magyarországra, novembertől Pécs törvényhatósági jogú városának főispánja 1946. májusig, majd altábornagyi rangban Budapest Székesfőváros rendőrfőkapitánya 1949 szeptemberéig. Tisztségéből a volt „spanyolosok” iránt megnyilvánuló bizalmatlanság hatására leváltották, külügyi pályára számúzták. Előbb a Magyar Népköztársaság 1949. szeptember 29-étől helsinki követe, 1950. december 13-ától szófiai rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter illetve nagykövet 1954. április 7. és 1956. szeptember 1. között, majd moszkvai nagykövet 1954. szeptember 1. és

1956. július 30. és ulánbátori 1954. szeptember 8-ától 1956. augusztus 4-ig, majd belgrádi nagykövete 1956. augusztus 7. és október 25. között. Részt vett a Gerő Ernő által vezetett magyar párt- és állami küldöttség jugoszláviai tárgyalásain, a delegációval együtt a forradalom és szabadságharc kitörése napján tért vissza Budapestre. Az MDP Központi Vezetősége tagja 1956. október 23-tól 28-ig, a KV Katonai Bizottságának 1956. október 25–27-én, az MDP akkor létrejött, néhány napig működő elnökségének tagja 1956. október 28-30-án. Nagy Imre kormányának belügyminisztereként (1956. október 26.-31.) ő írta alá az ÁVH-t feloszlató rendeletet. 1956. november 1-jén ő hívta Kádár Jánost a szovjet követségre, akivel együtt Moszkvába repültek. Eredetileg őt akarták az ellenkormány élére állítani, de végül Kádár Kános mellett döntöttek. Bejelentette a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány megalakítását, s érkezett a szovjet csapatokkal együtt Budapestre 1956. november 4-én. Az új kormány miniszterelnök-helyettese 1957. február 28-ig, megbízták a fegyveres erők és a közbiztonsági ügyek vezetésével is, 1956. november 12. és 1957. március 1. között, közben első elnökhelyettesként (1957. február 28. és 1958. január 28. között felügyelete alá tartoztak a fegyveres testületek. A Magyar Forradalmi Honvéd Karhatalom megszervezése, ill. a Munkásőrség felállítása és felfegyverzése. Az MDP helyébe lépő MSZMP Központi Bizottság tagja 1956. novembertől haláláig, az Ideiglenes Intéző Bizottság és a Politikai Bizottság tagja volt 1966. december 3-ig. 1958. január 28. és 1961. szeptember 13. között a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány (Minisztertanács) elnöke volt. Felmentését követően nyugdíjba vonulásáig, 1965. június 30-ig az államminiszteri posztot töltötte be. Országgyűlési képviselővé 1949. május 17-én a Magyar Függetlenségi Népfront nagy-budapesti listáján választották meg; majd a Hazafias Népfront Fejér megyei listáján 1958. november 16-ától 1967. január 28-ig, majd 1967. március 19-étől Fejér megye 4. számú egyéni választókerületében haláláig ismét mandátumot szerzett.